

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA EKOLOGIK TARBIYA MASALARI

Kurbanova Gulzoda Yunusovna

BuxDPI o'qituvchisi.

Aminova Dinora

3-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14420696>

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda ekologik tarbiyaning ahamiyati, uning asosiy maqsad va vazifalari, shuningdek, bu yo'nalishda qo'llaniladigan samarali metodlar haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: ekologik muammolar, resurs, ekologik tarbiya, tabiatni asrash, ekologik mavzu.

ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Аннотация. В этой статье обсуждается значение экологического воспитания в начальной школе, его основные цели и задачи, а также применяемые в этом направлении методы.

Ключевые слова: экологические проблемы, ресурс, экологическое образование, охрана природы, экологический предмет.

ISSUES OF ENVIRONMENTAL EDUCATION IN PRIMARY EDUCATION

Abstract. This article discusses the importance of environmental education in primary school, its main goals and objectives, as well as the methods used in this direction.

Keywords: environmental problems, resource, environmental education, nature conservation, environmental topic.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi – bolalarda hayotga, atrof-muhitga va tabiatga nisbatan ilk munosabatlar shakllanadigan davrdir. Shu sababli, aynan shu bosqichda ekologik tarbiyani amalga oshirish o'ta muhim hisoblanadi. Ekologik tarbiya – bu bolalarga tabiatni asrash, uning go'zalliklarini qadrlash va atrof-muhitni himoya qilishga o'rgatish jarayonidir. U bolalarda mas'uliyat hissini uyg'otadi va ularni kelajakda ekologik muammolarni hal qilishga tayyorlaydi.

Bugungi kunda ekologik muammolar dunyo miqyosida dolzarb masalaga aylangan.

Atrof-muhit ifloslanishi, resurslarning kamayishi va biologik xilma- xillikning yo'qolishi kabi muammolarni bartaraf etish uchun yangi avlodni yoshligidan ekologik ong bilan tarbiyalash zarur. Boshlang'ich ta'limda bu jarayono'quvchilarga hayotiy bilim va ko'nikmalarni singdirish orqali amalga oshiriladi.

Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda ekologik tarbiyaning ahamiyati, uning asosiy maqsad va vazifalari, shuningdek, bu yo'nalishda qo'llaniladigan samarali metodlar haqida fikr yuritamiz. Ekologik tarbiya nafaqat bolalarning shaxsiy rivojlanishiga, balki jamiyatning barqaror ekologik kelajagini ta'minlashga xizmat qiladi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida ekologik tarbiya bolalarning atrof-muhitga bo'lgan hurmatini shakllantirish va tabiatni asrashga mas'uliyat hissini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bu jarayon nafaqat nazariy bilim berish, balki amaliy faoliyat orqali bolalarda tabiatga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish odatlarini shakllantirishni ham o'z ichiga oladi.

Boshlang'ich ta'limda ekologik tarbiyaning asosiy maqsadi o'quvchilarga tabiatning ahamiyatini tushuntirish va ularning ekologik ongini rivojlantirishdir. Bumaqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar amalga oshiriladi:

1. Bolalarni tabiatning biologik xilma-xilligi bilan tanishtirish.
2. Atrof-muhitni asrashning ahamiyatini tushuntirish.
3. Ekologik muammolar va ularning oqibatlari haqida tushunchalar berish.
4. Kundalik hayotda atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan odatlarni shakllantirish (masalan, chiqindilarni ajratish, suv va elektr energiyasini tejash).

Ekologik tarbiyani samarali tashkil qilish uchun turli xil o'qitish usullari va vositalaridan foydalanish mumkin. Ular quyidagilardan iborat:

Dars jarayonida ekologik mavzularni integratsiya qilish. Tabiatshunoslik, ona tili, matematika kabi fanlarga ekologik mavzularni kiritish orqali bolalarda ekologik bilimlar va ko'nikmalarni shakllantirish mumkin. Masalan, matematikadan masalalarni chiqarganda suv yoki energiya sarfini hisoblashga oid vazifalar berilishim mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar va kuzatishlar. Tabiat qo'ynida ekskursiyalar tashkil qilish, bolalar bilan o'simliklarni parvarish qilish, daraxt ekish yoki tabiatni kuzatish faoliyatlari bolalarda tabiatga bo'lgan qiziqish va mas'uliyat hissini oshiradi.

O'yinlar va interfaol metodlar. Ekologik o'yinlar, rol o'yinlari va munozaralar orqali bolalarda ekologik muammolarni tushunish va ularga yechim topish qobiliyatishakllanadi.

Masalan, "Tabiatni himoya qilamiz" o'yini orqali bolalar chiqindilarni ajratish yoki ularni qayta ishlashni o'rganadilar. **Ijodiy faoliyat.** Bolalar ekologik mavzularda rasm chizish, she'r yozish yoki qo'shiqlar kuylash orqali tabiatning go'zalligini badiiy ifodalashni o'rganadilar. Bu ularda tabiatga mehr uyg'otadi. **Ota-onalarni jalb qilish.** Ota-onalar bilan hamkorlikda ekologik loyihalar va tadbirlar o'tkazish bolalarning oila muhitida ham ekologik tarbiya olishini ta'minlaydi.

Masalan, oilaviy daraxt ekish aksiyalari yoki chiqindilarni qayta ishlash bo'yicha uy tadbirlari o'tkazilishi mumkin.

Boshlang'ich sinflarda ekologik tarbiya bolalarning nafaqat ekologik bilim va ko'nikmalarini oshiradi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular tabiatni qadrlash, boshqalarga yordam berish va mas'uliyatni o'z zimmasiga olish kabi muhim insoniy fazilatlarini o'zlashtiradilar. Ekologik tarbiya orqali bolalar atrof-muhit muammolarini tushunishga o'rganadilar va ularga o'z hissalarini qo'shishga tayyor bo'ladilar. Bu esa kelajak avlodlarning barqaror rivojlanishi va atrof-muhitni asrab-avaylashiga zamin yaratadi.

Boshlang'ich ta'limda ekologik tarbiya berish bolalarning tabiatga nisbatan hurmat va mas'uliyat hissini shakllantirishning muhim qismidir. Ushbu bosqichda o'quvchilarga tabiatning ahamiyati, atrof-muhitni asrash va ekologik muammolarning oldini olish haqida bilim berish kelajak avlodni barqaror rivojlanishga yo'naltirish uchun zamin yaratadi. Ekologik tarbiya nafaqat bolalarning ekologik ongi va madaniyatini rivojlantiradi, balki ularni hayotga tayyorlaydi, ularning shaxsiy sifatlarini shakllantiradi. Bolalarda tabiatni asrash ko'nikmalarini shakllantirish orqali biz ularga nafaqat tabiat bilan uyg'un yashashni o'rgatamiz, balki kelajakda barqaror ekologik muhitni yaratish uchun javobgarlikni ham ularga yuklaymiz.

Shuning uchun boshlang'ich ta'limda ekologik tarbiyani samarali tashkil etish uchun o'qituvchilar, ota-onalar va jamiyat birgalikda harakat qilishi zarur. Bu jarayon orqali biz nafaqat yosh avlodga tabiatni sevishtirishni o'rgatamiz, balki ularga ongli ravishda ekologik mas'uliyatni o'z zimmasiga olishni ham singdiramiz. Shu yo'l bilan barqaror ekologik kelajakni ta'minlash mumkin bo'ladi.

REFERENCES

1. O'z. Resp. Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev Odamlar yaxshi yashashi uchun zarur sharoit yaratish - barcha rahbarlarning asosiy vazifasidir. "Xalq so'zi" gazetasi, 2017-yil 28-fevral.
2. Kurbanova, G. (2021). The problem of ecological education in the 20th century of children's literature. *Middle European Scientific Bulletin Issn*, 2694-9970.
3. Kurbanova Gulzoda Yunusovna. Prishvin ijodida tabiat tasviri. JOURNAL OF ADVANCED RESEARCH AND STABILITY (JARS)/ 2021/10/5/ Volume: 01 Issue: 05 | 2021 ISSN: 2181-2
4. To'xta Boboyev. "Adabiyotshunoslikka kirish asoslari", 41-bet.
5. Gulzoda, K. (2023). The influence of fairy tales on the moral education of children in primary school. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 2(1), 394-396.

6. Mamashokirov S. «Ekologik barkarorlik omillari» Tafakkur jurnali, 2005 yil,1- son. Falsafa tarixi. T.: O‘zbekiston Faylasuflari Milliy Jamiyati, - 139 b.
7. Тошева Д. И., Жамолова Г. К. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ
8. МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ //Вопросы науки и образования. –2021.–№. 19. – С. 46-51